

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟ

από τον

Ι. ΙΩΑΝΝΟΥ

Τον Μάρτιο του 1973 ομάδα μελών της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας που αποτελούνταν από τις Νίτσα Μουστάκα, Νάντια Γκρούγκλικοφ, Γεωργία Ιωάννου και τον Ι. Ιωάννου, πραγματοποίησαν έρευνα στα σπήλαια της Πάρου, κυρίως στα αρχαία λατομεία στο Μαράθι, και επίσκεψη στο σπήλαιο Αντιπάρου. Τα εισιτήρια είχε προσφέρει η ακτοπλοΐα αδελφών Αγαπητού, με την μεσολάβηση του Σταύρου Παρασκευόπουλου, υπεύθυνου για τις δημοσίες σχέσεις της εταιρείας.

Είχε επισημανθεί η ανάγκη βελτίωσης της εσωτερικής τουριστικής διαδρομής στο σπήλαιο Ωλιάρου Αντιπάρου. Είναι γνωστή η παλιά διευθέτηση με τα πόρα πολλά κουραστικά σκαλοπάτια και είναι δυνατό με νέα να γίνει πιο άνετη η διαδρομή στο σημαντικό αυτό σπήλαιο. Την μελέτη έκανε η Άννα Πετροχείλου.

Οι σπηλαιολογικές έρευνες στην Πάρο συμπεριλήφθηκαν στον κατάλογο εξερευνησέων του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού στην προσπάθεια για εντοπισμό αξιόλογων τουριστικών σπηλαίων στη χώρα. Τον Αύγουστο του 1980, στο πρόγραμμα αυτό του Ε.Ο.Τ. και μ' εντολή της Ε.Σ.Ε., ομάδα μελών της από τους Ι. Ιωάννου, Σωτήριο Τσουγιόπουλο, Βασίλη Παπαδόπουλο και Σπύρο Κωνσταντόπουλο, μελέτησαν, χαρτογράφησαν και φωτογράφησαν τα: 1. Τεχνητό σπήλαιο και αρχαίο λατομείο μαρμάρου στο Μαράθι. 2. Το σπήλαιο ποιητή Αρχιλόχου. 3. Το σπήλαιο-εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Σπηλιώτη ή Καλυβιώτη. 4. Το σπήλαιο Νυμφών στην Παροικία Πάρου.

Οι μέχρι σήμερα σπηλαιολογικές έρευνες στην Πάρο δεν μας δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του σπηλαιολογικού πλούτου του νησιού. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές που θα γίνουν στο μέλλον σε σπήλαια και στέγαστρα του νησιού, κοντά σε τόπους με ευρήματα νεολιθικής εποχής, θα μας δώσουν στοιχεία για την αρχική κατοίκηση στο νησί. Αυτό δείχνουν τα αγγεία που βρέθηκαν στο σπήλαιο της Αντιπάρου και στο σπήλαιο στις Κολυμπήθρες κοντά στο χώρο Νόουσα. Και ακόμα είναι κοντά ο νεολιθικός τόπος στον Σάλιαγκο της Αντιπάρου. Η σπηλαιολογική έρευνα στο νησί χρειάζεται πολύ εργασία από ομάδα με πολλές ειδικότητες, γιατί η μελέτη των καρσικών μορφών του νησιού θα μας προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες για τη γεωλογική και ιστορική πορεία στην Πάρο. Το 1962 ο Αντώνης Αλιμπράντης δημοσιεύει στο ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε., τόμος VI, τεύχος 7-8, σελ. 9-13, για το «σπήλαιο Δαιμόνων». Το 1970 η Άννα Πετροχείλου δημοσιεύει στο

Recherches spéléologiques à Paros
par I. Ioannou

ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. τόμος XI, τεύχος 5, σελ. 23-26, για το αυτό σπήλαιο «Δαιμόνων ή Καλαμπάκα Πάρου». Στο βιβλίο του Νίκου Χρ. Αλιμπράντη «Πάρος και Αντίπαρος» δημοσιεύονται στοιχεία για τα κάτωθι σπήλαια: Σπηλιά Αρχιλόκου, σελ. 54, Άντρο Νυμφών, σελ. 56, σπήλαιο – εκκλησία Αγίου Ιωάννη Σπηλιώτη, σ. 56, σπήλαιο Κολυμπήθρων, σ. 65, αρχαία λατομεία Νυμφών, σ. 73-76, σπηλιά του Καραμπάκη, σ. 96, σπήλαιο σης Δάφνες, σ. 109. Συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο και πλούσια βιβλιογραφία σχετική με την Πάρο. Ακόμα στο αρχείο των Ελληνικών σπηλαίων που διατηρεί η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία υπάρχουν και οι κάτωθι φάκελλοι για σπήλαια στην Πάρο.

Α.Σ.Μ. Ε.Σ.Ε. 2943.

Σχήματα, βάραθρο, κοντά στο χωριό Καμάρες.

Α.Σ.Μ. Ε.Σ.Ε. 2945.

Στη θέση Αγία Τριάς δυκά του όρμου της Νάουσας. Δεν υπάρχουν στοιχεία ποιας μορφής καρστικό φαινόμενο είναι.

Α.Σ.Μ. Ε.Σ.Ε. 4178.

Σπήλαιο Ειλειθυίας. Μνημονεύεται από τον Δ. Ν. Λαϊνά στο περί Πάρου άρθρο του, στο περιοδικό Περιηγητική, Οκτώβριος 1965, σελ. 25.

Α.Σ.Μ. Ε.Σ.Ε. 4179.

Σπήλαιο με δύο εισόδους στο δάσος Καβάλου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν και άλλα σπήλαια για τα οποία δεν έχουμε στοιχεία.

ΤΕΧΝΗΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΜΑΡΜΑΡΟΥ ΣΤΟ ΜΑΡΑΘΙ ΠΑΡΟΥ Α.Σ.Μ. 2942

Θέση: Σέ απόσταση 4 χιλιομέτρων από την Παροϊκά Πάρου, δηλαδή τη χώρα του υψοπού, βρίσκεται το μικρό χωριό Μαράθι σε υψόμετρο 150 μ. Έξω από το χωριό είναι η εκκλησιά της Αγίας Παρασκευής και μισογκρεμισμένα κτίσματα κοντά στις τρεις εισόδους του αρχαίου λατομείου που φέρνουν τ' όνομα των Νυμφών από το λιθοανάγλυφο που βρίσκεται στην δεξιά του είσοδο.

Προσπέλαση: Από το χωριό Μαράθι είναι σ' απόσταση 1 χιλιομέτρου και με χαρακτηριστικό την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής. Τη θέση του γνωρίζουν οι κάτοικοι του χωριού και τ' αυτοκίνητο φθάνει σ' ελάχιστα μέτρα απ' αυτό.

Το λατομείο μαρμάρου: Στην αριστερή πλευρά του τοιχώματος της δεξιάς εισόδου υπάρχει λιθοανάγλυφο και επιγραφή. Η επιγραφή μας λέει: ΑΔΑΜΑΣ ΟΔΡΥΣΗΣ ΝΥΜΦΑΙΣ, δηλαδή ο Αδάμας ο Οδρύσης, εκείνος που κατάγεται από τη Θράκη της περιοχής των Οδρυσών, αφιερώνει το έργο αυτό στις νύμφες. Είναι κρίμα που δεν έχει αποτελέσει τ' ανάγλυφο θέμα ιδιαίτερης μελέτης από αρχαιολόγο. Στ' ανάγλυφο είναι σκαλισμένες νύμφες, θεοί, ο Πάνας, γυναίκες-άνδρες και παιδιά. Και ένας αιγιμαπικός μινώταυρος. Ένα τμήμα του λιθόγλυπτου έχει σπάσει από χρόνια. Ο Παριανός κεραμίστας Στέλιος Γκίκας μας πληροφόρησε ότι βρίσκεται εντοιχισμένο στο μοναστήρι του Αγίου Μηνά. Πήγαμε στο μοναστήρι, αλλά το λιθοανάγλυφο είναι ασβεστωμένο και είναι δύσκολο να διακριθούν καθαρά οι μορφές που παρουσιάζει. Χρειάζεται μελέτη για αν το λιθόγλυπτο

του Αγίου Μηνά είναι πράγματι αυτό που λείπει από το αρχαίο λατομείο. Ο ιδιοκτήτης της μονής του Αγίου Μηνά μας είπε ότι άλλο τμήμα του λιθόγλυπτου είναι εντοιχισμένο σε μοναστήρι στο χωριό Λεύκες. Είναι απαραίτητη η προστασία του λιθόγλυπτου. Στο τέλος της έκθεσης υπάρχει σχεδιαστική προσπάθεια αποτύπωσης της παράστασης του λιθόγλυπτου. Και μόνο η παρουσία του λιθόγλυπτου είναι ικανή να αποβεί τουριστικός μαγνήτης μεγάλου ενδιαφέροντος και για το αρχαίο λατομείο του μάρμαρου αλλά και της Πάρου. Δεν είναι έργο λαϊκότροπο αλλά αποτελεί σύνθεση τελετουργική. Η τεχνική του είναι έργο έμπειρου τεχνίτη και γλύπτη, με αξιόλογη δεξιότητα στο λάξευμα του μάρμαρου. Στην Πάρο έζησαν και δούλεψαν μεγάλοι γλύπτες.

Κοντά στο λιθόγλυπτο βλέπουμε πολλές υπογραφές από επισκέπτες. R. Hart 1664. E. Charke 1801. Carl Pischon 1851. Γαβρ. Μορονζίνις 1888 και φυσικά μέχρι και σύγχρονες υπογραφές από λάτρεις της αθανασίας του ονόματός τους, με το να το γράφουνε συνήθως εκεί που δεν πρέπει.

Από το αρχαίο τεχνητό λατομείο που είναι στο Μαράθι βγήκαν τα μάρμαρα, με εκείνη την διακριτική διαφάνεια, που έδωσε την ευκαιρία στους εμπνευσμένους γλύπτες να κάνουν έργα μοναδικά στην πολιτιστική ιστορία του ανθρώπου. Την Αφροδίτη της Μήλου. Τον Ερμή του Πραξίτελη. Την Νίκη της Δήλου. Γλυπτά για κτίσματα αρχαίων και χριστιανικών ναών. Το Παριανό μάρμαρο έχει μια εντυπωσιακή διαφάνεια. Το φως εισδύει και διαχέεται σε πάχος 35 χιλιοστά. Στο μάρμαρο της Καρράρας Ιταλίας σε 25 χιλιοστά και στο της Πεντέλης 15 χιλιοστά. Είναι ο περίφημος λυχνίτης ή φεγγίτης λίθος των αρχαίων. Σημειώνουμε ότι τα περισσότερα αγάλματα που φιλοτέχνησε ο γνωστός Παριανός γλύπτης Νίκος Περαντινός, τα οποία στολίζουν την Παροικιά και χωριά της Πάρου, είναι από Πεντελικό μάρμαρο. Είναι δύσκολη και ασύμφορη οικονομικά η εξόρυξη και μεταφορά του μαρμάρου από το βάθος του αρχαίου λατομείου. Το 1878 η Εταιρεία μαρμάρων Πάρου του Νικ. Κρίση εκμεταλλεύτηκε τα μάρμαρα. Από την εποχή αυτή είναι και τα κτίσματα που υπάρχουν στην περιοχή των εισόδων του λατομείου. Αναφέρεται ότι το Μαράθι την εποχή αυτή είναι «μικρά βιομήχανος Ευρώπη», όπου έμεναν Άγγλοι, Αυστριακοί, Βέλγοι, Γερμανοί, Ιταλοί, Ανατολίτες και Αρμένιοι μαζί με Έλληνες. Η τελευταία λειτουργία του λατομείου ήσαν λίγες δεκάδες χρόνια πριν.

Όσοι αναφέρουν το αρχαίο λατομείο αριθμούν δύο εισόδους του, ενώ είναι τρεις και μάλιστα η μεσαία την οποία αγνοούν είναι και η αρχαιότερη, η πιο εντυπωσιακή και διαθέτει υπέροχα μαρμάρια σκαλοπάτια. Το αρχαίο λατομείο είναι σήμερα ένας τεράστιος τεχνητός θόλος, που δημιουργήθηκε από το πελέκημα της οροφής του κατηφορικά, όπως ακολουθούσαν την καλύτερη φλέβα του μάρμαρου. Ο τεράστιος θόλος με τους αιώνες διανοίχθηκε και καταλαμβάνει σχεδόν όλο το λατομείο. Τα υλικά που περίσσευαν στην αρχή τ' έβγαζαν έξω. Μετά για να απαλλαγούν απ' αυτά και να τους αφήνουν ελεύθερο χώρο, τα έκπνυαν σε σημεία που δεν ήθελαν να συνεχίσουν την εξόρυξη. Έτσι βλέπουμε σήμερα τα εκπληκτικά χτιστά τοιχώματα που αφήνουν κατάπληκτο τον επισκέπτη για τον όγκο της εργασίας και σε ορισμένα σημεία για την έξοχη λιθοκτοπική τεχνική τους. Ο χώρος που περικλείουν οι δύο παράλληλες πλευρικές εισόδους μέχρι το κεφάλι του Π, που το διαπερνά διαγωνίως σχεδόν η μεσαία και τρίτη είσοδος, είναι όλο τοίχους. Σε πολλά σημεία φαίνεται ότι οι τοίχοι έγιναν και για στήριξη της οροφής. Στα παρακλάδια των διαδρόμων της αριστερής εισόδου οι τοίχοι είναι αριστουργηματικοί.

Σημείο όπου φαίνεται ποιον τρόπο χρησιμοποιούσαν για την εξόρυξη του μαρμάρου.

Διαστάσεις: Το συνολικό μήκος των διαδρόμων ξεπερνά τα 600 μ. Οι υψηλές οροφές διευκολύνουν την επίσκεψη και τα δάπεδα των διαδρόμων δεν είναι δύσβατα.

Τουρισμός: Το τεχνητό σπήλαιο στο Μαράθι είναι ένα από τα πιο σπουδαία δείγματα μιας τέχνης της λατόμησης του μάρμαρου, σωστό παγκόσμιο μνημείο. Το μήκος των τοίχων και ο όγκος αυτής της εργασίας σε συνδυασμό με την αισθητική τους, ξεπερνά το χαρακτηριστικό του μοναδικού. Η προσπέλαση μέχρι τις τρεις εισόδους είναι εύκολη από τον κεντρικό ασφαλτόδρομο. Η γενικά εύκολη εσωτερική του διευθέτηση δεν είναι άλλη από την μερική βελτίωση του ήδη άνετου δαπέδου των τριών διαδρόμων που χρησιμοποιούνται και σήμερα. Τα κτίσματα που υπάρχουν μπρος από τις εισόδους του λατομείου μπορούν να χρησιμεύσουν σαν γραφεία του, σε περίπτωση τουριστικής αξιοποίησης και εκμετάλλευσής του. Είναι δυνατό να συλλεχθούν στοιχεία γύρω από τ' αρχαία λατομεία γενικά και να τοποθετηθούν μαζί μ' αντίγραφα των πιο διάσημων έργων που διασώθηκαν και είναι σκαλισμένα σε Παριανό μάρμαρο, και ν' αποτελέσουν ένα μουσείο μοναδικό στο είδος του.

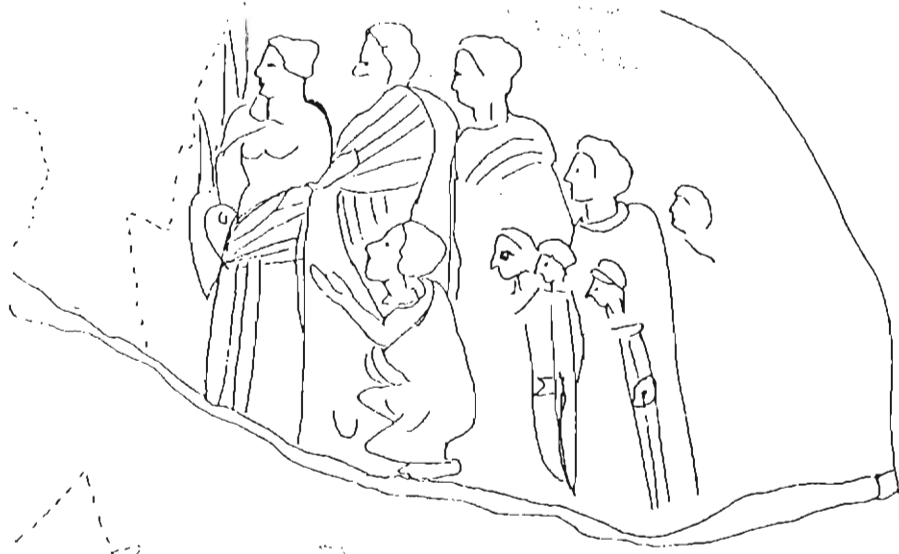
Η λειτουργία του λατομείου μέχρι και τη δεκαετία του 1960 είχε σαν αποτέλεσμα ν' εξαφανιστούν στοιχεία και άλλα αρχαιολογικά κατάλοιπα του τρόπου εργασίας των αρχαίων λατόμων. Αξίζει να μελετηθεί ο τρόπος που γινόταν η εξόρυξη του μαρμάρου, καθώς και η μεταφορά του μέχρι να φθάσει στα τόσα μνημεία και τους ναούς, ή στ' εργαστήρια των γλυπτών.

Το θέμα του μινώταυρου σε θρόνο περιστοιχισμένο από μορφές, στο πάνω σημείο της παράστασης.
Δεξιά ένας τραγοπόδαρος Πάνας.

Α Δ Α Μ Α Σ
Ο Δ Ρ Υ Ξ Η Σ
Ν Υ Μ Φ Α Ι Σ

Αντίγραφο της επιγραφής που είναι στο λιθόγλυπτο.

Μορφές που είναι στο άκρο δεξιά της παράστασης.

Η παράσταση με τις Νύμφες στο αρχαίο λατομείο μαρμάρου στο Μαράθι.

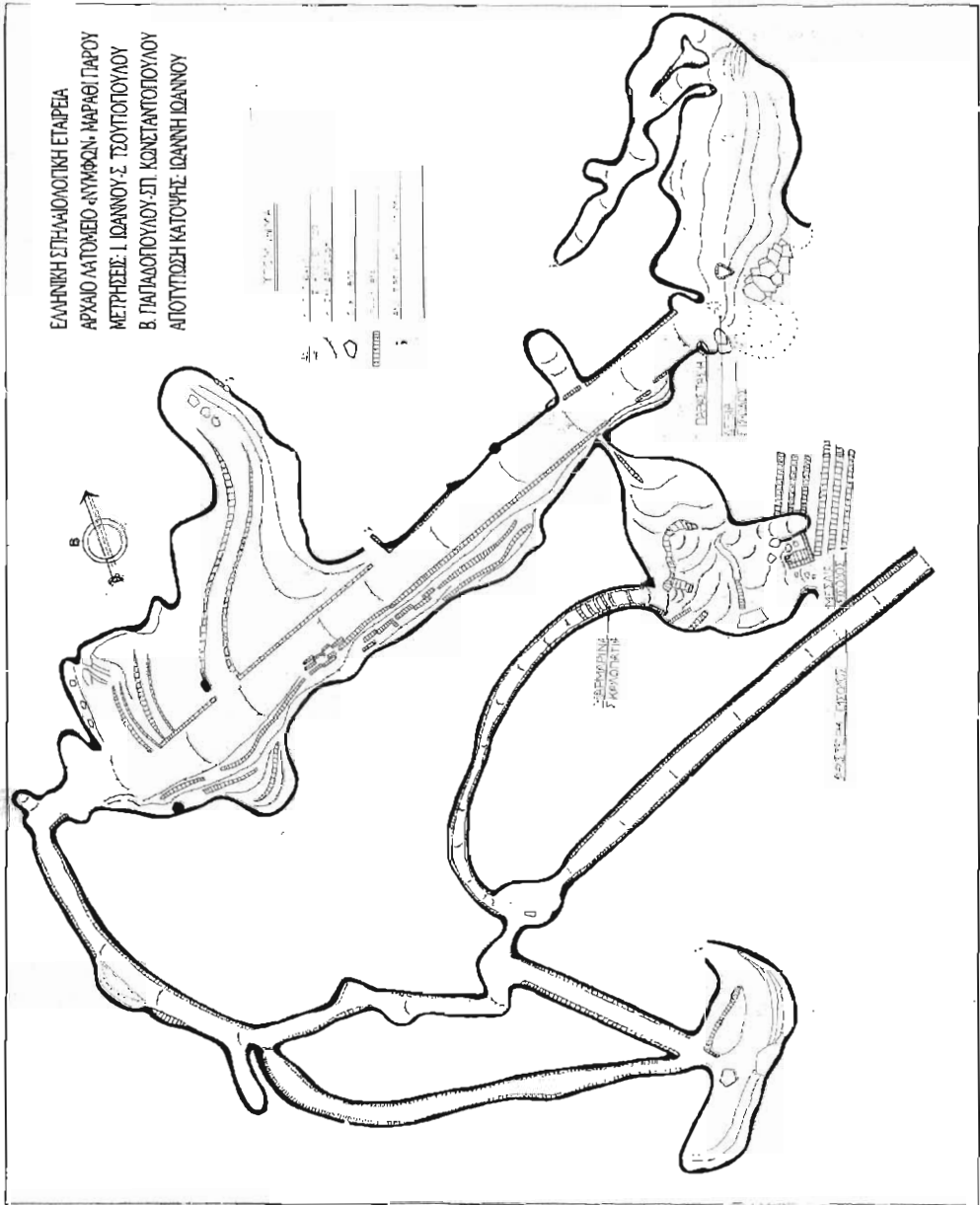
Το εντοιχισμένο τμήμα του λιθόγλυπτου στη μονή του Αγίου Μηνά. Είναι το συμπλήρωμα του λιθόγλυπτου στο Μαράθι;

Πρόχειρο σχέδιο από τμήμα της παράστασης των «Νυμφών», στην αριστερή πλευρά του τοιχώματος της δεξιάς εισόδου, στο λατομείο μαρμάρου στο Μαραθί Πάρου. Με διακεκομμένες γραμμές είναι το σημείο της παράστασης που λείπει. Μέσα στο σημείο αυτό έχουν σχεδιαστεί οι δύο γυναικείες μορφές από το λιθόγλυπτο που είναι εντοικισμένο στη μονή του Αγίου Μηνά και θεωρείται ότι αποτελεί μέρος της παράστασης του λατομείου. Λένε ότι άλλο τμήμα της είναι σε μονή στο χωριό Λεύκες.

Το νησί της Πάρου μαζί με τ' άλλα θαυμάσια και τόσα σπουδαία μνημεία της, όπως ο ναός της Εκατονταπυλιανής, έχει κάτω από την επιφάνειά του το μεγαλύτερο και πιο αξιόλογο τεχνητό σπήλαιο της Ελλάδας. Αν ηλεκτροφωτισθούν σημεία του τεράστιου θόλου του θ' αναδειχθεί μαζί και το περίτεχνο των τοίχων που υπάρχουν σε κάθε τμήμα του. Τα κτίσματα που είναι έξω από το λατομείο αξίζει να συντηρηθούν και να αναστηλωθούν. Δεν έχουν χαρακτήρα ελληνικής κοσμικής ή υψιώτικης αρχιτεκτονικής αλλά είναι δείγματα Ευρωπαϊκού ρυθμού.

Λαογραφία: Ο Ν. Πολίτης στις παραδόσεις του, (Α 275), αναφέρει: «σε μια σπηλιά στα λατομεία, στα βάθη που δεν μπορεί κανείς να προχωρήσει είναι μια μαρμαρίνη γυναίκα που υφαίνει πανί χιλιάδες χρόνια τώρα. Κοντά εκεί είναι κάμαρες σκαλισμένες που έχουν μαρμόρινες κασέλες με τάλαρα. Αλλά όποιος πάει ως εκεί είναι τόσο κακός ο αέρας που πεθαίνει αμέσως».

Σίγουρα θα υπάρχουν και άλλοι θρύλοι που σχετίζονται με το αρχαίο λατομείο. Είναι ανάγκη να γίνει προσπάθεια καταγραφής του υλικού

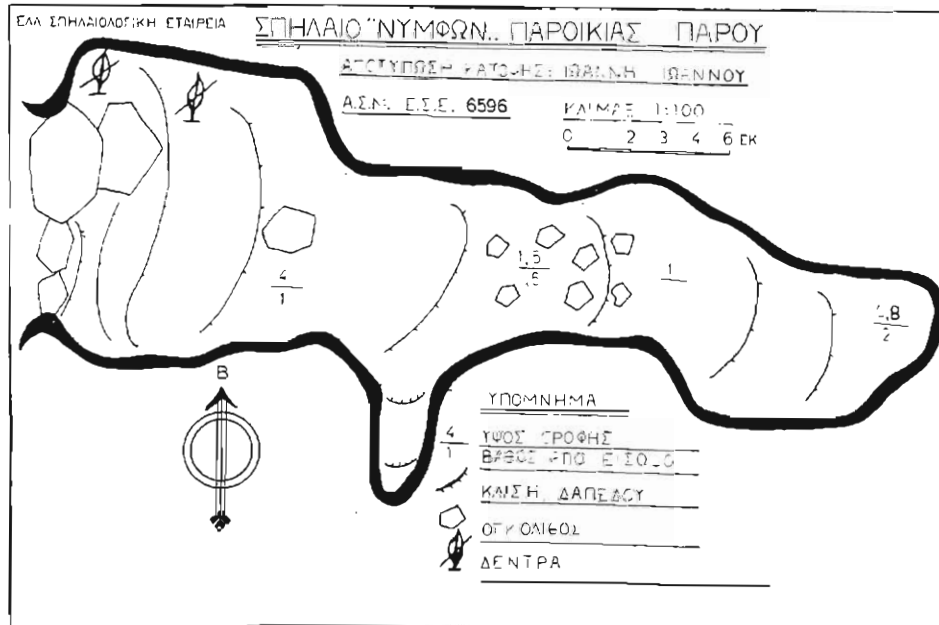
Βιβλιογραφία: Στοιχεία για το λατομείο στο φάκελλο 2942 στο αρχείο της Ε.Σ.Ε. και σχετική βιβλιογραφία και πληροφορίες. Πολλά στοιχεία στο έργο του Αναστάσιου Ορλάνδου «Υλικά δομής των αρχαίων Ελλήνων» τόμοι 1 και 2, Αθήνα, 1955-56, 1959-1960. Επίσης στο βιβλίο «Πάρος και Αντίπαρος» του Νίκου Χρ. Αλιμπράντη.

ΣΠΗΛΑΙΟ «ΝΥΜΦΩΝ» ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ ΠΑΡΟΥ Α.Σ.Μ. 6596

Ιστορικό: Το άντρο εξερευνήθηκε, χαρτογραφήθηκε και φωτογραφήθηκε τον Αύγουστο του 1981 από τον Ι. Ίωάννου.

Θέση σπηλαίου: Βρίσκεται στον μικρό όρμο που είναι κάτω από τον ξενοδοχείο ΞΕΝΙΑ, στα δυτικά της Παροικίας, κάτω από τον λόφο της Αγίας Άννας. Δεξιά ο ταιμεντοστρωμένος διάδρομος με τα σκαλοπάτια καταλήγει στο σπήλαιο - εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Σπηλιώτη. Λέγεται ότι στα δύο αυτά μικρά σπήλαια λατρεύανε τις Νύμφες στην αρχαιότητα.

Το σπήλαιο: Είναι ένας θάλαμος με μήκος 28 μ., πλάτος 9 μ. και ύψος στην αρχή 4 μ. που μέχρι το τέλος του γίνεται 0,80 μ. Στην είσοδο υπάρχουν μεγάλοι ογκόλιθοι που έχουν καταπέσει από την οροφή. Αυτή είναι η αιτία που η οροφή σήμερα το στεγάζει 4 μ. μετά από την είσοδό του. Γενικά το δάπεδο είναι κατηφορικό και στο τέλος βρίσκεται 2 μ. χαμηλότερα από το επίπεδο της εισόδου. Στην επιφάνειά του υπάρχουν φερτά υλικά, κυρίως μικρές πέτρες. Ο λιθωματικός διάκοσμος είναι ελάχιστος.

Τουρισμός - Παρατηρήσεις: Το μικρό μέγεθός του και η έλλειψη στολισμού τού στερούν τον χαρακτηρισμό του τουριστικού. Είναι απαράδεκτη η χρήση του ως χώρου απορριμμάτων που δίνουν ελεεινή εντύπωση για ένα σημείο τόσο κοντά στην Παροικιά. Ο καθαρισμός του και η τοποθέτηση μιας μικρής πινακίδας θα ευπρέπιζε το χώρο του σπηλαίου, αλλά και θα ημούσε τον Δήμο Πάρου η πράξη αυτή. Γιατί η σημερινή του κατάσταση δεν περιγράφεται.

Βιβλιογραφία: Αναφέρεται στο βιβλίο του Νίκου Χρ. Αλιμπράντη «Γάρος και Αντίπαρος», σελ. 56.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΑΡΧΙΛΟΧΟΥ Α.Σ.Μ. 2946

Θέση: Το σπήλαιο του Αρχιλόχου βρίσκεται στα βόρεια του ακρωτηρίου Άγιος Φωκάς και η θέση του είναι γνωστή στους Παριανούς.

Προσπέλαση: Φθάνουμε με βάρκα από την ακτή και μετά σ' ανηφορικό μονοπάτι 15 μ. βρισκόμαστε στο σπήλαιο. Σημειώνεται ότι το σπήλαιο δεν είναι ενάλιο όπως πιστευόταν μέχρι σήμερα. Ακόμα μπορούμε να πάμε στο σπήλαιο από την ακτή, από ένα πολύ δύσβατο μονοπάτι και κατηφορικό στο τέλος του, ξεκινώντας από τον Άγιο Θωμά.

Ιστορικό: Μέσα στο σπήλαιο εμπνεόταν ο ποιητής Αρχίλοχος, γι' αυτό το σπήλαιο πήρε αυτό το όνομα. Ο Αρχίλοχος έζησε από το 725 έως το 654 π.Χ. και ήταν σατυρικός ποιητής. Είναι εκείνος που πρωτόγραψε ιάμβους. Μαζί με τον πατέρα του πηγαίνουν στη Θάσο. Σκοτώνεται το 654 σε μάχη μεταξύ Παρίων και Ναξίων. Από τότε οι Παριανοί τον τιμούν και τον λατρεύουν σαν θεό για πολλούς αιώνες.

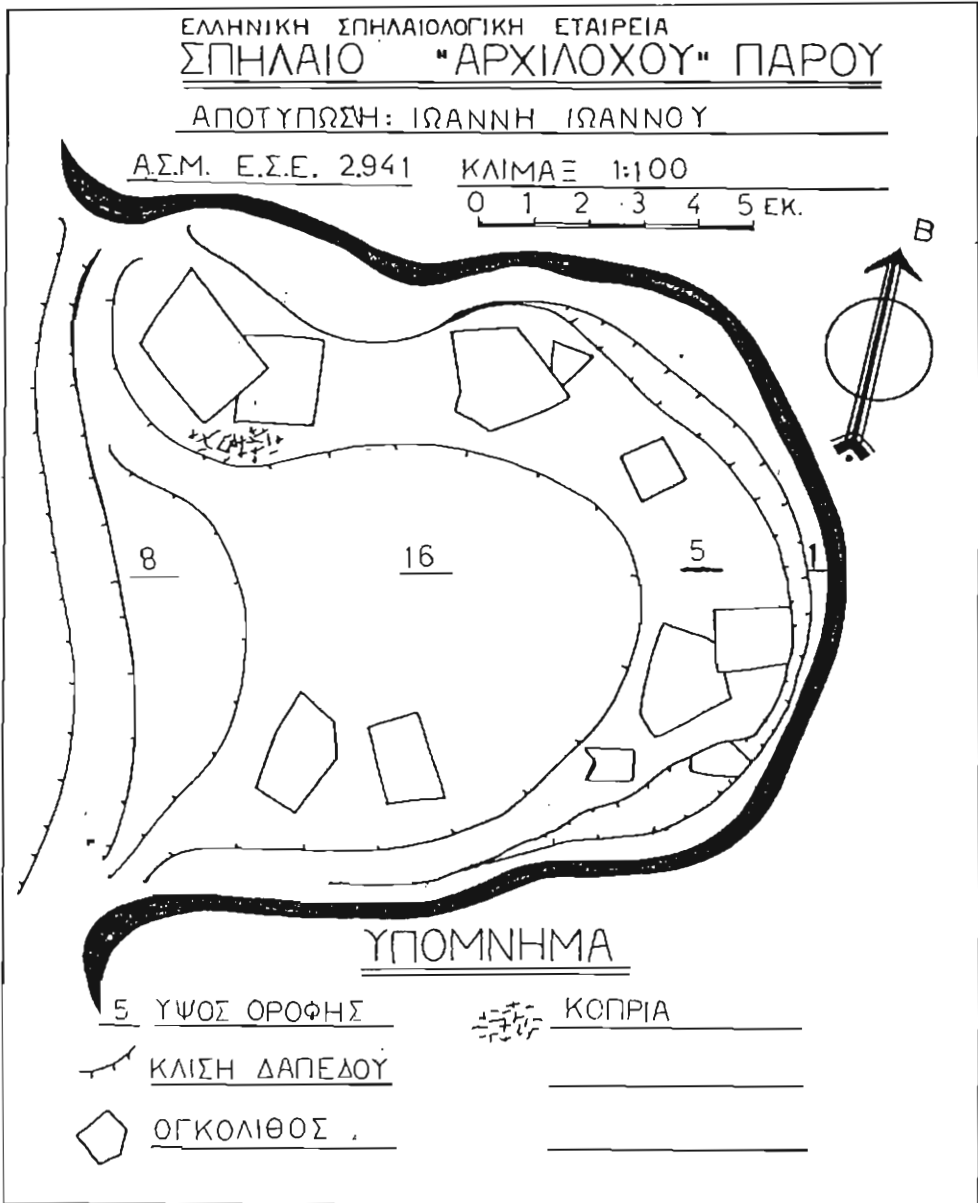
Το σπήλαιο του Αρχιλόχου άλλοι ονομάζουν Κοιράναιο Άντρο. Ο ήρωας Κοίρανος ήταν πρέσβυς των Μιλησίων και αγόρασε από το Βυζάντιο δελφίνια τα οποία ελευθέρωσε αφήνοντάς τα στη θάλασσα. Μετά από χρόνια, όταν ναυάγησε μεταξύ Πάρου και Νάξου, διασώθηκε από τα δελφίνια που τον άφησαν σε σπήλαιο το οποίο ονομάσθηκε από τότε Κοιράναιο. Αλλά το Κοιράναιο Άντρο διεκδικούν πολλά νησιά, η Σύρος, η Σίκινο, η Μύκονος, ως και η Σκύρος. Η παράδοση θέλει πλήθος από δελφίνια να συμμετέχουν στην κηδεία του Κοιράνου που πέθανε πολύ γέρος στη Μίλητο.

Το σπήλαιο χαρτογραφήθηκε και φωτογραφήθηκε από τον Ι. Ιωάννου. Έλαβε μέρος και η Δέσποινα Χατζηλαζαρίδη.

Το σπήλαιο: Έχει εντυπωσιακό άνοιγμα εισόδου με 12 μ. πλάτος και ύψος 8 μ. Συνολικό μήκος 12 μ. Στο δάπεδό του μεγάλοι ογκόλιθοι και κοπριά από θαλασσοπούλια που χρησιμοποιούν το σπήλαιο. Στο τέλος του γύρω-γύρω πριν από το τοίχωμα υπάρχει μικρή διάκλαση. Σήμερα η διάκλαση είναι σ' ορισμένα σημεία καλυμμένη από πέτρες και σ' άλλα όχι. Δεν είναι δυνατό ν' εισχωρήσει ανθρώπινο σώμα στο κέντρο της διάκλασης. Το ύψος στο κέντρο του μοναδικού θαλάμου του σπηλαίου είναι 16 μ. και στο τέλος του 1 μ.

Βιβλιογραφία Στο αρχείο της Ε.Σ.Ε. και στο φάκελλο του σπηλαίου 2946 υπάρχουν στοιχεία από το αρχείο του Γ. Γραφίου-Νίδα. Ο Νίκος Χρ. Αλιμπράντης στο βιβλίο του, αναφέρεται σ' αυτό στις σελ. 12, 17, 18, 46, 47, 54. Αξίζει τον κόπο ν' ασχοληθούν στο μέλλον ερευνηταί για να βρουν σε ποιο νησί είναι το Κοιράναιο Άντρο.

Τουρισμός: Σαν συνδεδεμένο το σπήλαιο με δύο προσωπικότητες του αρχαίου κόσμου, τον Αρχίλοχο, ένα από τα μεγαλύτερα Ελληνικά πνεύματα, και τον μυθικό ήρωα Κοίρανο, θεωρείται σημαντικό τουριστικό αξιοθέατο. Παρ' όλο που το μέγεθος του είναι μικρό, από φυσική άποψη είναι εντυπωσιακή η είσοδός του, όπως φαίνεται στην απότομη ακτή.

**ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΣΠΗΛΙΩΤΗ ή ΚΑΛΥΒΙΩΤΗ
Α.Σ.Μ. 2944**

Κάτω από το λόφο της Αγίας Άννας στη θάλασσα, κοντά στην Παροικιά και όχι σ' απόσταση 1 ώρας απ' αυτήν, όπως αναφέρεται σε πληροφορίες, βρίσκεται το σπήλαιο του Αγ. Ιωάννη Σπηλιώτη ή Καλυβιώτη. Είναι κοντά στο μικρό σπήλαιο το άντρο των Νυμφών. Σ' επιγραφή εντοιχισμένη στην είσοδό του διαβάζουμε:

ΔΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΥ
ΑΝΕΚΑΙΝΙΣΘΗ Ο ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ
ΚΑΛΥΒΙΤΟΥ ΕΝ ΕΤΕΙ
ΣΩΤΗΡΙΩ 1887.

Αυτό φανερώνει ότι υπήρχε πιο παλιά από το 1887 ναός στο σημείο αυτό του μικρού σπηλαίου. Μαζί με το ειδωλολατρικό άντρο των Νυμφών αποδεικνύεται για μια ακόμα φορά συνέχεια της χριστιανικής λατρείας σε χώρους παλαιότερης λατρείας.

Το σπήλαιο - εκκλησία είναι χτισμένο στη δεξιά πλευρά παράλιας σπηλιάς που έχει άνοιγμα εισόδου 9 μ., ύψος στην αρχή 3 μ. και στο τέλος 1 μ. και μήκος 6 μ. Η θάλασσα εισέρχεται μέχρι μήκος 4,50 μ. Διακοσμητικός ανόγλυφος σταυρός υπάρχει στη δυτική πλευρά του ναού. Το σπήλαιο - εκκλησία του Αγίου Ιωάννη είναι ένα αξιόλογο τουριστικό και γραφικό θέμα για την Πάρο. Χαρτογραφήθηκε και φωτογραφήθηκε από τον Ι. Ιωάννου, έλαβε μέρος και η Δέσποινα Χατζηπλαζαρίδη. Αναφέρεται στο βιβλίο του Νίκου Χρ. Αλμπράντη «Πάρος και Αντίπαρος» στη σελ. 56.

